

Sociologiska krutdurkar

I vårt förord till *Sociologisk Forskning* nummer 2 2024 konstaterade vi att sociologin rymmer många olika riktningar, men att det bredden till trots finns ett antal grundvärderingar som återkommer som gemensamma drag i mycket sociologi. I texten föreslog vi att respekt för människors liv, hälsa, autonomi och värdighet utgör sådana grundvärderingar, och att de ofta blir synliga genom de ämnesval vi gör i vår forskning. Inte sällan undersöker sociologer hur strukturella förhållanden skapar samhällsproblem och orättvisor som blir till hot mot dessa värden. Med detta sagt finns det gott om områden där sociologer kan bli oense och inta olika ståndpunkter.

Detta nummer av *Sociologisk Forskning* är kanske det mest debattinriktade någonsin. Men det handlar inte om de klassiska och ofta ganska sömninga konflikterna mellan strukturalism och konstruktionism eller mellan makro- och mikrosociologi. I stället är det två framträdande samhällsproblem som gjort att det tänt till inom skräet: klimatkrisen och Gazakriget. Båda dessa debatter kan sägas bottsna i sociologiska grundvärderingar, som här dock leder till olika slutsatser beträffande hur vi ska förhålla oss som sociologer.

Klimatkrisen var föremål för ett temanummer av *Sociologisk Forskning* 2023. I detta nummer diskuteras frågan om vilket fokus som finns eller borde finnas inom svensk miljösociologi. Johan Söderberg kritiserar denna för att vara alltför influerad av ett STS-perspektiv. Eftersom detta handlar om att problematisera hur klimatvetenskap konstrueras blir det problematiskt i en tid då klimatförnekelse blivit vanligare. I stället för att ifrågasättas behöver klimatvetenskapen uppvärderas, menar Söderberg. I artikeln pekar han ut Rolf Lidskog och Göran Sundqvist som två av de främsta företrädarna för detta perspektiv, och redaktionen har därför bjudit in dem att skriva en replik. I sitt svar menar de att Söderberg förenklar och förstör konflikter. De är överens med honom om att forskare har ett tydligt ansvar för att reflektera kring konsekvenser av sin forskning, men detta innebär inte att en kunskaps sociologisk ansats skulle vara irrelevant eller felaktig. I sin slutreplik menar Söderberg att Lidskogs och Sundqvists uppmaning till samförstånd lutar åt den ena debattsidans perspektiv.

Den andra debatten har sin grund i att styrelsen för Sveriges sociologförbund skickade in en protest till International Sociological Association (ISA) mot att ISA tillfälligt sagt upp medlemskapet för Israels sociologförbund med anledning av kriget i Gaza. Styrelsens ordförande Åsa Wettergren försvarade protesten i förra numrets förbundstext genom att hänvisa till de många israeliska kolleger som är engagerade fredsaktivister och till vikten av att sociologer stödjer varandra internationellt för att värna demokrati och öppen debatt. Protestbrevet har mötts av starka reaktioner, bland

annat genom ett upprop i sociala medier, och i detta nummer publicerar vi en debattartikel där sex sociologer argumenterar för att protesten både är oförankrad bland förbundets medlemmar och sakligt felaktig. De menar att den akademiska bojkotten av Israel är nödvändig och att protestbrevet bör dras tillbaka. I sin replik skriver Åsa Wettergren och styrelsen att styrelsens agerande ligger i linje med hur publik sociologi bör bedrivas. De menar att flera av de anklagelser som framförs i debattartikeln är ensidiga och att författarna tillskriver styrelsen åsikter den inte företräder.

Dessa debatter är två exempel på hur aktuella samhällsproblem kan diskuteras inom sociologin och att det inte är självklart hur sociologer ska förhålla sig till och agera i politiska frågor. *Sociologisk Forskning* vill vara en arena där olika perspektiv kan brytas mot varandra på ett respektfullt och konstruktivt sätt. Med Sociologidagarna inför dörren hoppas vi att detta nummers debatter kan bidra till ytterligare diskussioner, och att skråets firmafest, som går av stapeln i Växjö i mars, ska bli en plats för många samtal och möten.

I numret ryms också tre vetenskapliga artiklar. I Anna Isakssons artikel ”Designsociologi i teori och praktik” introduceras designsociologi som en egen subdisciplin som särskilt intresserar sig för hur design *påverkas* av sociala och kulturella sammanhang och hur sociologi kan bedrivas dels *genom* design som forskningsverktyg, dels *med* design genom samarbeten mellan sociologer och designer. Isaksson ger exempel från ett projekt inom äldreomsorgen.

I nästa artikel, Carl-Göran Heidegrens ”Att poetisera – att teoretisera”, diskuteras hur sociologin kan lära av poesin och hur analyser av teoretiserandets konst, exempelvis hos Richard Swedberg, kan belysas genom paralleller till litteratur, här exemplifierat av romantikern Friedrich von Hardenberg (Novalis). En gemensam faktor är den ”romantiska operationen”, som omfattar uppfinningskonst, experimenterande och bruk av analogier som skärper den sociologiska blicken. I fråga om den senare diskuteras också den tyske sociologen Gerhard Schulzes idé om den sociologisk-operativa intelligensen.

I numrets sista artikel, Ingrid Grosses ”Immigrants’ trust”, diskuteras integration av migranter med fokus på den samhälleliga tillitens roll. Genom att analysera data från World Values Survey argumenterar Grosse för att destinationslandets tillitsnivå har en avgörande betydelse för immigranternas tillitsnivå, men att denna också påverkas av religiös övertygelse och socioekonomiska faktorer.

Sist i numret publiceras två recensioner. Karin Zackari har recenserat Henrik Gundenäs bok *Till tals. Yttrandefrihet förr, nu och sedan* – som kan sägas anknyta till detta nummers debatter genom sitt fokus på fri debatt. Eugene Nulman recenserar Lotte Schacks avhandling *Children of the Crisis. Political subjectivity, responsibility and justice in the Swedish climate movement* – som även den anknyter till numrets debatt om klimatkrisen.

Slutligen flaggar vi i redaktionen och förbundet för att Linköpingsredaktionen nu går in på sitt sista år. Linköpings universitet har varit värd för tidskriften sedan 2023, och inför 2027 är det dags att rekrytera en ny redaktion till tidskriften. Mer information om hur detta förfarande går till finns i förbundets text i slutet av detta nummer.

Trevlig läsning!

Christian Ståhl & Marcus Persson